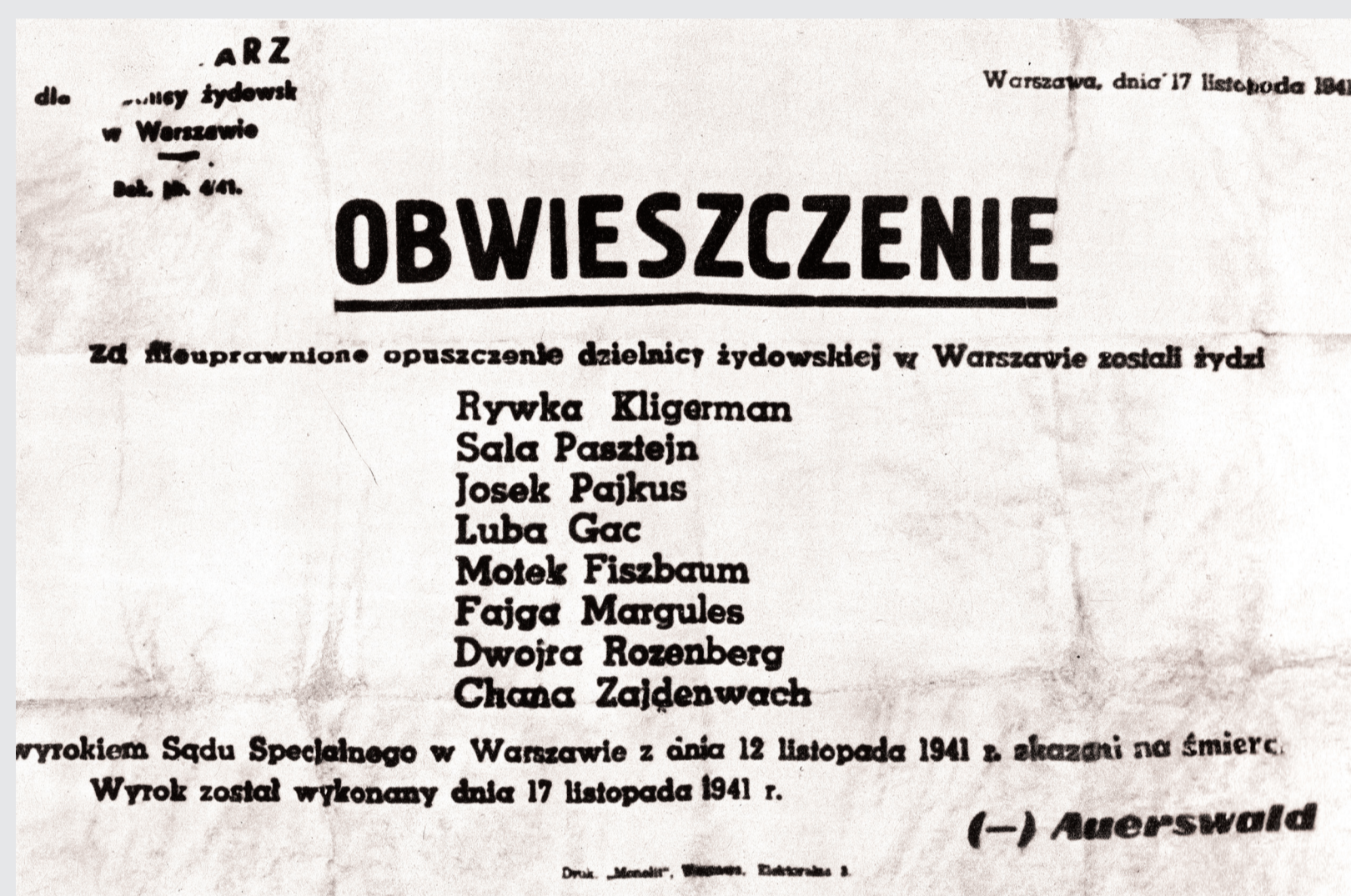

Powstanie w getcie warszawskim

■ Getto warszawskie, utworzone przez władze niemieckie 2 października 1940 r., było największą zamkniętą dzielnicą żydowską w okupowanej Europie. Do zamieszkania w nim zmuszono 450 tysięcy osób z Warszawy i okolic. Przeludnienie było tak skrajne, że na jeden pokój przypadało średnio 8-9 lokatorów.

16 listopada 1940 r. getto zamknięto, izolując je od reszty miasta.

■ Mieszkańcy getta podlegali licznym zakazom i nakazom. Od października 1941 r. obowiązywała kara śmierci za samodzielne opuszczenie getta. Brak żywności, tragiczne warunki bytowe, tyfus oraz inne choroby powodowały bardzo wysoką śmiertelność. Do lipca 1942 r. zmarło blisko 90 tysięcy osób.

■ 22 lipca 1942 r. Niemcy rozpoczęli Wielką Akcję Likwidacyjną. Ogłosili ją jako akcję przesiedleńczą „na Wschód” w celu zatrudnienia. W rzeczywistości ok. 300 tysięcy ludzi wywieziono z getta do obozu śmierci w Treblince. W tzw. getcie szczytkowym pozostało ok. 60 tysięcy osób.

„To dobre dla młodych, w każdej chwili gotowych na wszystko. Ludzi, którzy już nic nie mają do stracenia. A my? Dla nas całym życiem są rodziny, całą pociechą fakt, że jesteśmy razem. Jeszcze nikt z nas przez chwilę nie pomyślał, aby się oderwać i szukać dla siebie samego ratunku. Czyż możemy się ważyć z gołymi rękoma, ze starszymi i słabymi kobietami na tak desperacki krok? Od razu na wstępie zginiemy. Dla nas istnieje tylko jedna możliwość: czekać i jeszcze raz czekać. Rozwiązanie samo musi przyjść.”

M. Berland, *Dni długie jak wieki*, Warszawa 1992, s. 45.

■ Młodzi Żydzi, którzy zostali w getcie, postanowili się bronić. Utworzyli Żydowską Organizację Bojową, Żydowski Związek Wojskowy i zaczęli gromadzić broń. Na terenie całego getta budowane były bunkry i inne kryjówki, w których ludność mogłaby ukryć się przed Niemcami.

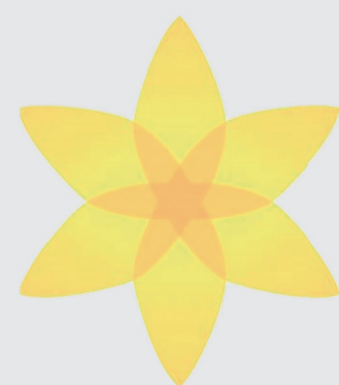
19 kwietnia – 16 maja 1943 r.

■ W odpowiedzi Niemcy zaczęli podpalać kolejne kamienice, zmuszając ukrywających się w nich Żydów do ucieczki. Ci, których schwytano, w większości zostali przetransportowani do obozów zagłady. Tylko nielicznym Żydom udało się wydostać kanałami i znaleźć schronienie poza murami getta, po tzw. stronie aryjskiej.

■ Dziś pamięć o powstaniu w getcie jest częścią pamięci o Zagładzie europejskich Żydów. Ogólnopolskie uroczystości, upamiętniające powstanie, organizowane są 19 kwietnia. Symbolem pamięci o powstaniu są żółte żonkile.

■ W kwietniu 1943 r. Niemcy podejmują decyzję o likwidacji getta. Wojska, które 19 kwietnia wkroczyły do getta, zostały zaatakowane przez żydowskich bojowców i musiały się wycofać. W getcie warszawskim wybuchło powstanie. Było to największe zbrojne wystąpienie Żydów przeciwko Niemcom i pierwsze miejskie powstanie w okupowanej Europie.

■ 16 maja Niemcy decydują się zakończyć pacyfikację getta. Dowódca oddziałów niemieckich, Jurgen Stroop, notuje w raporcie „Żydowska dzielnica mieszkaniowa w Warszawie już nie istnieje”. Według niego 20 tys. Żydów zginęło a ponad 40 tys. zostało zatrzymanych.

■ Główne uroczystości upamiętniające powstanie odbywają się przy Pomniku Bohaterów Getta. Został on odsłonięty w 1948 r. niedaleko miejsca, gdzie doszło do pierwszych walk powstańców z oddziałami niemieckimi.

Plansze powstały w ramach projektu „Powstanie w getcie warszawskim. Historia, pamięć i jej współczesne odczytanie”, realizowanego przez Fundację „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego oraz Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”.

Ośrodek
Pamięć i Przyszłość

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”.

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Muzeum
Historii
Polski

PA
TRIO
TYZM
JUTRA